

Slovenski dom

Štev. 133.

V Ljubljani, v ponedeljek, 15. junija 1942-XX.

Leto VII.

Izključna pooblaščenka za oglaševanje italijanskega in tuje-
izvora: Unione Pubblicità Italiana S. A. Milano.

Uredništvo in uprava: Kopitarjeva 4, Ljubljana
Redazione Amministrazione: Kopitarjeva 4, Ljubljana

Concessionaria esclusiva per la pubblicità di provenienza italiana
ed estera: Unione Pubblicità Italiana S. A. Milano.

Vojno poročilo št. 744:

Novi uspehi italijanskih in nemških sil v Marmariki 54 oklepih voz in več sto ujetnikov

Uradno vojno poročilo št. 744 pravi:

Bitka v Marmariki se nadaljuje. Na področju Ain el Gazale je napad sovražnikovih motoriziranih oddelkov in oklepnih vozil na naše pehotne enice ostal brez uspeha. Sovražnik je bil odločno odbit, potem ko je utrpel znatne izgube. Zapadno od El Adema so motorizirani oklepni oddelki osi porazili večje enice nasprotnih sil. Uničenih je bilo 54 tankov, več sto ujetnikov pa zajetih. Nemški lovci so v bojih sestrelili šest letal tipa »Curtiss« in tri »Hurricane«.

Letalstvo je bombardiralo letališka oporišča na Malti in je izvajalo tudi živahno ogledniško delovanje nad Sredozemljem. Eno naše ogledniško letalo se ni vrnilo.

Angleška letala so preteklo noč preletela Tarranto in odvrkla nekaj bomb, ne da bi bilo kaj žrtev ali povzročene škode.

Naši brzi čolni so v noči na 13. t. m. torpedirali v vodah pri Sebastopolu še neko drugo sovjetsko motorno ladjo z 10.000 tonami, ki je bila natovljena s strelivom. Ko jo je sovražnik skušal zvleči na varno, je bila zadeta in pogrnjena v zrak z bombami iz nemških letal, ki so sodelovala z našimi napadalnimi čolni.

Nemške čete vdrle v trdnjavski pas pred Sebastopolom

Veliki novi uspehi pri Harkovu in v Marmariki

Hitlerjev glavni stan, 15. junija. Nemško vrhovno poveljstvo pravi v svojem včerajšnjem vojnem poročilu:

Pred Sebastopolom je nemški napad po hudih borbah globoko prodrl v naravno in umetno zaščiteno trdnjavsko ozemlje. Močna utrdba Stalin ki leži na važni višini, je bila zavzeta. Protinapadi sovražnikov so spodleteli. Bojna letala so potopila 10.000 tonsko prevozno ladjo, ki je plula v južni zaliv trdnjave. Na Črnem morju je torpediral italijanski brzi čoln v noči na 13. junij veliko in močno zavarovano sovražno ladjo. Nemška letala so uničila v krških vodah sovjetsko protiletalsko ladjo in poškodovala sovražni rušilec.

Vzhodno od Harkova so bili obkoljeni sovražni oddelki uničeni ali ujeti. Borba proti ostankom poraženega sovražnika se nadaljuje. Doslej je bilo naštetih več ko 20.000 ujetnikov in zaplenjenih 169 oklepnih voz ter 113 topov. Vrh tega je bilo uničeno ali zaplenjeno mnogo drugega raznovrstnega orožja in vojnih potrebščin.

Na severnem in srednjem odseku vzhodnega bojišča so bili samo krajevni spopadi. Na bojišču pri Volhovu so bili sovražniki napadi odbiti.

Na visokem severu so nemška letala bombardirala luko in mesto Murmansk ter kolodvor Louhi. 11 sovražnikovih letal je bilo sestreljenih brez lastnih izgub. Pri brezuspešnem napadu 7

bombnikov na neko letališče je izgubil sovražnik 6 letal.

V Severni Afriki potekajo napadi nemških in italijanskih čet ugodno. Pri sunku v sovražni bok je bilo zaplenjenih 44 oklepnih voz in ujetih nad 400 ujetnikov. Nemški lovci so brez lastnih izgub sestrelili 19 angleških letal.

Na Sredozemskem morju so nemška letala potopila v angleški skupini ladij severno od Marsa Matruha 5000-tonsko trgovsko ladjo, 2 nadaljnji ladiji in 1 spremljačo ladjo pa so bile poškodovane z bombami. Nemške podmornice so potopile pred Solumom sovražnikovo stražno ladjo, ob sirjski obali pa 500-tonsko ladjo s strelivom.

V južni Angliji so nemška bojna letala zadel v nizkem nizu padu s težkimi bombami važno orožarno. Pri nočnem napadu na skupino ladij, ki

je plula ob izhodu iz Bristolkega kanala, je bilo poškodovanih z bombami 5 ladij in 1 rušilec.

Berlin, 15. junija. s. Nemški minister za zasedena sovjetska ozemlja Alfred Rosenberg je govoril o gospodarskem prispevku vzhodne Evrope in poudaril, da se je prebivalstvo v teh krajih prostovoljno stavilo na razpolago nemškim oblastem za vsa dela pri obnovi in za obdelovanje polja. Tu in tam se je opazalo, da so ljudje kazali neke vrste odpor in nemir, pač iz strahu da se boljševiki ne bi vrnili in da partizanske tolpe ne bi ljudi nadlegovale in jim grozile. Vse gospodarstvo pa naj bo državno ali zasebno, se mirno in redno razvija. Rosenberg je potem poudaril, da ni treba misliti na povratek načinov in sistemov iz caristične dobe, kajti pri uspešni obnovi vsega gospodarstva na vzhodu bodo sodelovali vsi narodi Evrope.

Uradna nemška razlaga, kaj v gospodarskem oziru pomenijo sporazumi med Anglijo, Ameriko in Rusijo

Rusko-anglosaška pogodba zgrajena na pesku

Berlin, 15. junija. s. Neka uradna razlaga navaja zanimive pomisleke o gospodarskih vidikih sporazumov, ki so bili te dni sklenjeni med boljševiki in anglosaškima državama. Sovjetska zveza — pravi ta razlaga — se je obvezala, da se bo po vojni držala brez pridržkov načel atlantske pogodbe, ki dajejo, kakor je znano, vsem državam znakovalkam in premagankam pravico, udeleževati se svetovne trgovine ter uživati enakost glede pogojev in surov, po katerih čutijo potrebo, glede odstranjevanja gospodarskih ovir, povečanja proizvodnje, potrošnje, izmenjave in tako dalje.

Kakor je znano, so v Angliji pomen in posledice takšnih dogovorov svoičas ostro kritizirali. Stevilne ustanove in osebnosti so tedaj smatrale, da bi se Velika Britanija na ta način vrgla v Rooseveltovo vrečo in se dejansko znašla pod gospodarskim vplivom Združenih ameriških držav, kar bi te po vojni lahko po lastnem preudarku določevale gospodarsko udeleževanje držav atlantskega spozazuma. S tem, da je zdaj Sovjetska zveza sprejela to bodočo severno ameriško gospodarsko diktaturo, potrjuje, da je zdaj v najhujši vojaški in gospodarski stiski. Na drugi strani pa se ne sme pozabiti, da je Rusija tem lažje podpisala Rooseveltov program, v kolikor njen gospodarski si-

stem, ki je v temlju različni od tistega v anglosaških demokratičnih državah, nudi neskončne možnosti, dati se na razpolago atlantskemu spozazumu. Churchill, ki je poslal Stalinu brzojavko, v kateri je izrazil svoje zadovoljstvo nad velikim korakom, ki je bil storjen glede bodočih gospodarskih izmenjav med Anglijo in Rusijo, gotovo ni upošteval položaja, kakršen je v resnici. Med drugim tudi ni pomislil na to, da je v Rusiji trgovina z inozemstvom državni monopol in da noben sovjetski zasebnik ne more trgovati s kakšnim angleškim ali ameriškim trgovcem. Sovjetska udeležba pri svobodni izmenjavi je zato utopija. Tako nobena država ne more svobodno dobivati iz Sovjetske Rusije surov, ker je njih izvoz monopol pristojnega državnega organa, ki trguje s komur hoče ter določa z njim samim pogoje in način trgovske izmenjave. Zato tudi ni nič čudnega, da je ta gospodarski sistem dovoljeval Litvinovu, da je sprejel brez nadaljnjega pogoja atlantskega spozazuma. Oni v resnici vedo, da se načela mednarodne trgovine in prostega dostopa do surovin ne bi mogla nikdar izvajati, v kolikor zadeva njihove lastne dežele. Iz tega sledi, da je ves gospodarski program anglosaško-sovjetske pogodbe in zadnjih rusko-ameriških sporazumov zgrajen na pesku. Gospodarski ustroj je v teh državah diametralno nasproten in temelji na tako različnih predpostavkah, da so kakšne pomembnejše obveznosti stvarno neizvedljive. Oba pogodbenika sta torej drug drugega enako uspešno preslepala in to je res višek.

Madžarski glas o italijanskem junaštvu in vztrajnosti

Kjerkoli je treba Angležem zadati udarce, tam so italijanski vojaki in mornarji

Budimpešta, 15. junija. s. Listi posvečajo dolge članke o delovanju italijanskih oboroženih sil na vseh bojiščih od Severne Afrike in Sredozemlja pa do sovjetskega bojišča. Generalstabi polkovnik Nyry je objavil v »Magyar Orszag« članek, ki v njem obravnava prispevek Italije v sedanjih veliki vojni za ustvaritev novega evropskega reda. Italijanske oborožene sile so znale izvesti z odločilno kretnjo silno pomembno nalogo. Z neprimernim junaštvom so zaposlile italijanske čete Britance v Libiji in niso dovolile njihovega poveljstva, da bi angleško poveljstvo razpoložljive sile razmeščalo po drugih bojiščih. Od začetka sovražnosti je znala Italija držati v šahu vojaške sile, ki bi

sicer morale sodelovati v bojih na Tihem oceanu, obenem pa je na Sredozemskem morju zaposlila velik del britanske mornarice. Italijansko ljudstvo, piše general Baraba, v »Magyar Szag«, je lahko ponosno na svojo mornarico, ki ima v kletah britanske mornarice in ji prizadeva težke izgube. Če se govori o italijanski mornarici, je treba imeti pred očmi dogodke na Kreti, ko so se italijanske in nemške čete pod zaščito italijanske mornarice izkrcale na otoku in pogrnale z njega sovražnika. S svojim stalnim in načrtnim delovanjem je italijanska mornarica s podporo nemškega letalstva onemogočila Angležem plovbo po Sredozemskem morju, njej sami pa se je posreželo zaščititi in obdržati zveze s severno Afriko. Če se danes v Severni Afriki hrabre osne čete učinkovito upirajo Britancem, je to v poglaviti meri zaslug italijanske mornarice. Kjerkoli je potreben boj z angleškimi silami, tam sodeluje italijanska mornarica, prav tako pa daje čuti svojo navzočnost tudi na Atlantskem oceanu, ob obalah Severne Amerike, kjer italijanske podmornice v tesnem sodelovanju z nemškimi uničujejo nasprotnikovo brodovje. Dan na dan se dogajajo pravljnični dokazi za junaštvo italijanskih fašističnih mornarjev.

Turško-nemški dogovor o cenah blaga

Ankara, 15. junija. s. Nemški veleposlanik von Papen in tajnik v turškem zunanjem ministrstvu Menemendzogli sta podpisala pogodbo glede cene blaga, ki si ga bosta državi izmenjali v skupni vrednosti 100 milijonov turških lir. Naznanjajo tudi, da bo v kratkem končan razgovor o turško-bolg. carinskih pogodbah. Carinski pregled za blago, ki prihaja iz Evrope ali pa odhaja tja, bo na postaji Svilengrad.

Zaplemba premoženja bogatega bolgarskega Judo

Sofija, 15. jun. s. V korist blagajne za socialne podpore je dala oblast zapleniti industrijsko podjetje za kožne izdelke, katero je bilo last juda Mojzesa Alkalaya. Podjetje je vredno 300 milijonov levov. Zaplemba se utemeljuje s tem, da je Jud Alkalaj še vedno nadaljeval s svojim skrivnim delovanjem in je ponarejal dokumente in dokazila, ki naj bi dokazala, da ima zasluge za bolgarsko državo in da je bil za svoje junaštvo odlikovan z vojnim križcem. Razen tega je bil ta Jud skupaj s svojimi sokrivci postavljen pred sodišče.

Madžarski propagandni šef na obisku v Italiji

Milano, 15. junija. s. Načelnik propagandnega oddelka pri madžarskem zunanjem ministrstvu Ullein Nevicky je včeraj popoldne odpotoval v Rim. Na postajo so ga prišli pozdraviti predstavniki oblasti in stranke in prijatelji madžarskega naroda. Zjutraj je zastopnik madžarske vlade v

družbi prefekta, generalnega konzula, oblastnikov in drugih odličnikov prisostvoval v kinemagrotu prvi predstavi zanimivega dokumentarnega filma, ki podaja jasno sliko o junaškem prispevku madžarskih oboroženih sil za boj proti boljševikom. V kinematografski dvorani so bili zbrani gojenci vojaške šole in množičevilni častniki oboroženih sil. Pred predstavo je godba zaigrala himni obeh držav, nato pa je sledilo predvajanje slik o potovanju Kralja in Cesarja v Budimpešto. V okviru izrazov skupnega kulturnega udeleževanja se je včeraj na sedežu za visoko kulturo začel tudi sestanek zastopnikov vseučilišč v Italiji in Madžarski. Pri zborovanju so bili navzoči predstavniki ministrstev in drugih oblasti in več rektorjev italijanskih univerz. Glavni govornik na sestanku je poudarjal srečne uspehe kulturnega sodelovanja obeh držav, zlasti pa uspešno delovanje zavoda za italijansko kulturo v Budimpešti in madžarskih kulturnih zavodov v Rimu in Milanu. Prišlo je tudi do izmenjavanja profesorjev z italijanskimi in madžarskimi univerz in do izmenjavanja knjig. Govorila sta nato še dva govornika, ki sta obravnavala pomembnost prispevkov Italije in Madžarske k skupni stavbi nove evropske kulture.

Kitajci se s težavo upirajo prodirajočim Japoncem

Tokio, 15. junija. s. Od 31. maja pa do 14. junija so je japonske sile v Kiangsiju spopadle z 51.000 Kitajci in zajele skoraj 2000 ujetnikov. 11.000 Kitajcev je obležalo na bojišču. Vojni plen obsega 12 gorskih topov, 56 brzostrelnih topov, 240 težkih strojníc, 318 pušk, 280 metalcev bomb, 62 avtomobilov in veliko streliva.

Tokio, 15. junija. s. Z bojišča pri Čekiangu in da napredujejo skupaj z drugimi oddelki in poročajo, da so japonske čete vdrle v Patoken najbližje pokrajine. Nek japonski oddelki je uničil ostanke 5. in 25. kitajske divizije, ki sta branili železniško progo Čekinag-Kiangsi.

Buenos Aires, 15. junija. s. Kakor je izjavil podadmiral Združenih držav Sherman, po-

veljnik letalonosilke »Lexington« se je pri potopitvi te vojne ladje v bitki na Koralmem morju, ponesrečilo 159 častnikov, podčastnikov in mornarjev.

Bangkok, 15. junija. s. Poveljstvo siamskih čet poroča, da siamska vojska napreduje v pokrajini Čan in da je zasedla mesto Ad, ki leži 50 km severno od Konkunga.

Tokio, 15. junija. s. Japonski strokovnjaki obravnavajo načrte za zgraditev železniške proge, ki bi šla iz Singapooreja v Bangkok, Saigon, Hanoi in Kanton in bi imela zvezo prav do Japonike. Ta nova prometna črta bi pomagala dvigniti blagostanje v vzhodni Aziji. Načrt so v Siavu in francoski Indokini radostno pozdravili.

Vesti 15. junija

Izguba podmornice »Olympus« je objavila britanska admiralieta. Podmornica je imela 1475 ton, opremljena pa je bila z enim topom, 2 strojnicama in 8 torpednimi cevmi. Posadka je štela 74 mož.

Oddelek španske mladinske organizacije je odpotoval v Nemčijo, da se bo udeležil kongresa v Weimarju. Po obisku v Nemčiji se bo oddelek oglasil tudi Firencam.

V Angliji bodo v kratkem uvedli omejitve porabe usnja, gumija in tkanin. Tako poroča britanski radio.

Ameriški urad za vojno izdelavo je objavil ukaz, po katerem bo treba pri vozovnih konstrukcijah namesto jekla uporabljati les.

Huda vročina je zavladala v Grčiji. Toplomer kaže dnevno 38 do 52 stop. vročine v senci.

Predsednik madžarske vlade Kallay je v spremstvu trgovinskega, propagandnega in kmetijskega ministra odšel na daljše potovanje po Transilvaniji.

V madžarskem kraju Navrošvany je bila v soboto silna nevihta s strašnim grmenjem. Treskalo je kar naprej. Ubityh je bilo 24 konj in še več govedi, en pastir pa je bil ranjen.

Bolgarsko notranje ministrstvo bo v kratkem predložilo skupščini dva nova zaponska načrta, in sicer zakon o obrambi države, ki predvideva strožje kazni za vse zločine, in pa načrt, ki obsega določbe o organizaciji, disciplini in politični vzgoji državnega uradništva.

Pariško posebno sodišče je obsodilo šest komunistov na ječo od 18 mesecev do 8 let prišilnega dela.

Nemški in švicarski poslanik pri portugalski vladi sta bila včeraj sprejeta pri predsedniku portugalske vlade Salazarju.

V prihodnjih dneh bodo izvršene v češko-moravskem protektoratu upravne reforme, ki jih je napovedal že pokojni namestnik državnega protektorja Heydrich. V političnih krogih smatrajo to napoved kot znak, da se navzile umoru namestnika politično stališče Nemčije nasproti češko-moravskemu protektoratu ni nič izpremenilo. Nove reforme bodo imele znatno razširjenje pooblastil avtonomne češke vlade.

Angleško ministrstvo za notranjo varnost je objavilo podatke o žrtvah med angleškim civilnim prebivalstvom ob letalskih napadih v aprilu in maju. V tem času je bilo ubityh 1338 oseb, in sicer samo v aprilu 938.

Osaka, 15. junija. s. 50 ameriških ujetnikov, zajetih na otoku Guam, je začelo v deli v pristanišču Osake. Vsi ujetniki so izjavili, da Japonci z njimi lepo ravna.

Blagoslovitev novega kipa v cerkvi sv. Jožefa

Popoldanske procesije se je udeležilo nad 2000 vernikov

Ljubljana, 15. junija.

Včerajšnja nedelja Jezusovega Srca bo našla v kroniki cerkve sv. Jožefa častno mesto, v spominu pa bo ostala tudi njenim skrbnim varuhom in zvestim obiskovalcem, ki so se zgnili na ta dan k veliki cerkveni slovesnosti, blagoslovitvi novega kipa sv. Jožefa.

Cerkev sv. Jožefa je bila včeraj izredno slavno okrašena s cvetjem in stoterimi lučnicami, tako da je že vse to povzdignilo pomen cerkvene slovesnosti. Ze navsezgodaj so prihajali številni ljubljanci v cerkev in molili pred oltarjem zaščitnika Katoliške cerkve sv. Jožefa, katerega veličino in dobroto je upodobil v umetniškem delu novega kipa akademski kipar g. Božidar Pengov.

Ob tritert na 8 je bil sprejem Prevzvišenega, takoj nato pa slovesna blagoslovitev novega kipa. Kip je blagoslovil g. škof ob veliki asistenci ljubljanske duhovščine.

Po blagoslovitvi je imel g. škof dr. Gregorij Rožman globok govor. V začetku je omenil, da mu je sv. oče ob priliki obiska v Romi izrečno naročil, da naj blagoslovi ta novi kip v njegovem imenu v božjo čast.

Sv. oče e bil zelo vesel poročila o pobožnosti prvih petkov in velikega duhovnega šopka, ki ga je zbralo naše ljudstvo ob srebnem jubileju poglavarju naše Cerkve. Nato je g. škof razvijal misli o veličini trpljenja in trdnega zaupanja prvih kristjanov v zmago Kristusovega kraljestva, kajti Kristus je rekel: »Ne bojte se, maloverni, kajti jaz sem svet premagal.«

Govor je zaključil Prevzvišen s pozivom k vztrajni molitvi nas vseh in k zaupanju in trdni veri v Cerkev, katere zaščitnik je tudi naš zaščitnik sv. Jožef.

Nato je bila pontifikalna sveta maša, med katero je igral orkester. Na koncu svete maše je podelil g. škof papežev blagoslov. Pri darovanju za novi kip so delili krasne spominske podobice.

Ves dan je bilo izpostavljeno Najsvetejše, pred katerim je ljudstvo opravljalo adoracije. Razveseljivo je, da se je zadostnih molitev v polnem številu udeležila tudi gimnazijska in akademska mladina. Tako so imeli akademiki molitveno uro od 11 do 12 dopoldne.

Popoldne so prihajale trume vernikov, ki so opravljali zadostilno češčenje, višek cerkvene slovesnosti pa so bile popoldanske pobožnosti. Prostorna cerkev sv. Jožefa je bila vse premahljna, toliko ljudi se je zbralo. Po slavnostnem govoru priorja križiškega reda g. Valerijana Učaka se je razvila po bližnjih ulicah procesija, katere se je udeležilo nad 2000 častilcev Srca Jezusovega. Za križem je stopala številna fantovska Marijanska kongregacija, dalje Akademski Marijanski kongregacija, Akademsko starejšinstvo, otroci, DMK, Gospojno društvo, usmiljenke, šolske sestre, belo oblečeni otroci, bogoslovci, številna ljubljanska duhovščina, za Najsvetejšim, katerega je nosil g. škof, pa so se vrstile stotine moških in žensk. Ob pritrkovanju zvonov, psalmih in molitvah se je pomikala procesija po bližnjih ulicah in množica, ki se je zbrala na pločnikih, je počastila Najsvetejšo z dostojnim klečanjem. Posebnost včerajšnje procesije so bile sveče, ki so jih nosili vsi udeleženci.

Po procesiji so bile litanije, pravne molitve, zahvalna pesem in slovesen blagoslov.

Tako je bila včerajšnja nedelja res dan zadostilnega zadoščenja in posvetila Srcu Jezusovemu in ena sama goreča molitev našega ljudstva k Njegovemu in našemu zaščitniku sv. Jožefu.

Dvajsetletnica železničarske nabavljalne zadruge

Globok smisel za združno idejo med železničarji — Iz skromnih začetkov je zrastle naša največja zadruga

Ljubljana, 15. junija.

Prihodnja nedelja bodo naši železničarji praznovali lep praznik, ki bo tudi praznik našega združništva. Železničarska nabavljalna zadruga bo imela svoj dvajseti občni zbor. Težki so bili začetki našega združništva med našimi železničarji, saj segajo začetki te železničarske zadruge tja v leta prve svetovne vojne. Med prvo svetovno vojno so imeli železničarji sicer neko poslovalnico, ki je pač dobavljala njim in njihovim družinam živila, toda niso pa bili njeni lastniki, poslovalnica pač ni bila osnovana na združni podlagi. Po prvi svetovni vojni je ta železničarska poslovalnica delovala še nekaj let dokler niso nastali pravni pomisleki in pa tudi ugovori. Železničarska poslovalnica je morala tedaj likvidirati, mesto nje pa so naši železničarji osnovali novo ustanovo, to je sedanjo »Železničarsko nabavljarno zadrugo«.

Ako ne štejemo poprejšnjega vzajemnega dela v železničarski poslovalnici, ki je bilo prav za prav tudi tovarišsko ter štejemo samo združno delo železničarjev od 1922. dalje, potem slavi »Nabavljalna zadruga železničarjev« 20. letnico svojega obstoja.

Naši železničarji so po izkušnjah s svojo poslovalnico, osnovali zadrugo, ki je naravnost zgleden primer, kako sme in more kaka zadruga poslovati. Bilanca, ki jo bodo dali prihodnjo nedeljo na svojem občnem zboru, bo čista, in se bodo mogli stari združni delavci z njo postaviti. Dolgoletno združno delo je kronano s uspehom.

Ko je bila likvidirana prejšnja železničarska poslovalnica in rešene razne tožbe okoli njene likvidacije, je bila osnovana sedanja zadruga, ki je v začetku imela komaj 541 članov, samih železničarskih družin.

Po 10 letih obstoja, leta 1932., pa je zadruga ideja med našimi železničarji že tako globoko prodrla, da je njihova zadruga štela že 6.832 članov ob koncu leta 1940 pa že 8.483 članov. Lanskoletna bilanca pa že navaja 9.297 članov. Med železničarji ljubljanske pokrajine, ga menda ni železničarja, ki ne bi bil član te zadruge. Sleherni železničar je prežet ideje združništva in se zaveda tudi koristi, ki jo ima od zadruge.

Sorazmerno, kakor je naglo raslo število članstva, tako so rasle tudi hitro druge bilancne postavke ter zadruge. Primerjamo: Skupna vsota deležev — znaša zdaj že 1.047.287 lir, rezervni fond za znaša zdaj že 2.829.450 lir.

Bilanca za leto 1941. je za združno delo naših železničarjev nad vse častna: Povračila so znesla 444.598 lir, lani izplačane posmrtnine 51.268 lir, podpore, ki jih je zadruga izplačala svojim članom, železničarjem in njihovim družinam, so skupno znašale 114.379 lir. Za obseg poslovanja te zadruge pa naj služi število o

lanskoletni prodaji; lani je namreč ta zadruga prodala svojim članom blaga za 16.242.518 lir. V vseh dvajsetih letih obstoja pa je ta železničarska zadruga prodala blaga, preračunano v sedanjo valuto, v vrednosti nad 200 milijonov lir.

Prihodnji občni zbor železničarske nabavljalne zadruge predstavlja torej hkrati tudi lep jubilej združne ideje med nami. Železničarskemu stanu je treba v resnici čestitati, da je kar zgodaj razumel važnost in koristnost združništva. To dokazujejo tudi doseženi uspehi najbolj važne zadruge železničarjev. Pripominjamo pa, da imajo železničarji še nekaj drugih zadrug, ki smo jih letos že omenjali, oziroma nameravamo to še storiti. (— r)

Varujte mestne nasade!

Ljubljana, 15. junija.

Zaradi uničevanja tiolskih in drugih mestnih nasadov je med vsem dostojnim prebivalstvom zavladalo ogorčenje, ki je gotovo upravičeno. Kdor vidi bregove Gradaščice ali druge nasade, mora obsojati počenjanje mladine in tudi odraslih, ker ne krote mladine ter tudi sami prenašajo klopi, trgajo rože in lomijo veje, hodijo po tratah in se valjajo po njih ter teptajo in trgajo nasajeni krompir, fižol in drugo zelenjavo. Če bo šlo tako dalje, kmalu ne bo več nobene cele klopi po sprehajališčih in naposled bo mestna vrtinaria popolnoma upravičena, da bo klopi shranila, ker je prisiljena varovati premoženje mestne občine. Davkoplačevalci težko zmagujejo javne davčnice in z nejevoljo gledajo uničevanje naprav, ki jih vzdržujejo s svojimi prispevki v splošno korist. Toda ta žrtev davkoplačevalca nikakor nima namena, da bi vsako smel uničevati javne naprave in delati škodo. Tudi mestni nasadi prav mnogo veljajo ter so mestne uprave vedno rade dovoljevale prav znatne vsote za čim lepšo izpopolnitev parkov, naprav po poti in olespavo javnih nasadov. Zato se tudi vsa ljubljana ponaša s mestnimi nasadi, ki jih gostje našega mesta upravičeno cenijo za najlepše, kar ima Ljubljana. Ljubljanci naj sami skušajo napraviti red, saj so devastacije po javnih nasadih sramota za vsa Ljubljana. Nova mestna uprava je pa pomnožila stražo po javnih nasadih ter jim naročila najstrožje postopanje. Trganje rož, lomljenje vej, razbijanje in poškodovanje klopi in ograj je hudo kaznivo po kazenskem zakoniku kot tatvina in poškodovanje lastnine. Veliko škodo pa delajo ljudje tudi s prenašanjem klopi s poti, cest in drevoredov v grmovje in na trate, ker pri tem potolomijo veje in potepajo ter poškodujejo tam zasajene rastline, seveda pa tudi klopi same. Po lesenih delih klopi je vse razrezano in polomljeno, vedno več je pa razbi-

Predpisi o izkoriščanju žitnega pridelka v pokrajini

Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino je izdal naslednje naredbe:

Člen 1. Pšenica, rž, soržica, ječmen, koruza so od trenutka žetve in po vsej svoji količini v zrnju pri pridelovalcu ali pri tistem, ki ima pridelalek, pod zaporo na razpolago Pokrajinskega prehranjevalnega zavoda in se ne smejo zopori odtegniti, kolikor ne določa naslednji člen izjem. Taki zapori se smejo podediti tudi drugi pridelki, porabni za peko kruha in za druge vrste živil.

Člen 2. Od te zapore so izzeti v količinah iz členov 9., 10., 12 in 13. te naredbe tisti pridelki, ki so določeni za družinsko potrošnjo pridelovalcev in s tem izenačenih oseb ter količine za setev in za rejo živine. Pridelki, ki kakor koli presegajo setevne potrebe, se morajo oddati pri zbiranju.

Člen 3. Pridelovalci in imetniki z zaporo obseženih pridelkov so jih dolžni hraniti in so odgovorni, da se upošteva zapora do njih oddaje pri zbiranju. Z zaporo obseženih pridelki se ne smejo porabiti, odstopiti, skriti ali uničiti. Nad njimi izvršujejo nadzorstvo organi iz člena 1. naredbe z dne 26. januarja 1942-XX št. 8 in nameščenici Pokrajinskega prehranjevalnega zavoda ter okrajnih načelstev in občinskih uradov.

Člen 4. Oskrbovalci gospodarstev, na katerih se pridelujejo žita, morajo prijaviti uradom občin, na katerih ozemlju so njih gospodarstva, ves svoj pridelalek pšenice, rži, soržice, ječmena in koruze v 10 dneh po končani mlači ali robanju, najkasneje pa v naslednjih rokih: do vstega 31. avgusta 1942-XX za pšenico, rž, soržico in ječmen, do vstega 30. novembra 1942-XXI za koruzo. V teh prijavah morajo navesti ob svoji odgovornosti oskrbovalci gospodarstev tudi sporočila in podatke, ki so potrebni, da se oprosti zapore tiste količine, ki naj jih obdržijo za porabo družine in gospodarstva. Prijave se morajo sestaviti na posebnih obrazcih, ki se dobijo pri občinskih uradih. Pokrajinski prehranjevalni zavod ima pravico izvesti ovedbe za nadzorovanje resničnosti prijav.

Člen 5. Z zaporo obseženih pridelki se morajo oddajati pri zbiranju na krajih, ob pogojih in v rokih, kakor jih določi Pokrajinski prehranjevalni zavod.

Člen 6. Oddani pridelki se plačujejo po cenah, ki jih določa Visoki komisariat, nanašajoč se na blago, oddano v razsutem stanju v zbiralnih središčih, ki jih določi Pokrajinski prehranjevalni zavod.

Člen 7. Pridelovalci žita so ob žetvi dolžni obdržati količine, potrebne za setev in izmeri, določeni v členu 12. te naredbe. Tisti, ki bi si radi nabavili odbrano semensko žito, morajo izročiti enako količino obdržanega žita.

Člen 8. Oskrbovalci gospodarstev, na katerih se pridelujejo žita, morajo prijaviti uradom občin, na katerih ozemlju so njih gospodarstva, količino pridelanega ovsu v 10 dneh po končani mlači, najkasneje pa do vstega 30. novembra 1942-XX. Pridelovalci ali kdor koli je sicer upravičen razpolagati s pridelkom, smejo oves kakor koli odsvojiti samo po predhodni odobritvi Pokrajinskega prehranjevalnega zavoda. Če se izkaže za potrebno, sme Pokrajinski prehranjevalni zavod določiti tiste količine ovsu, ki jih morajo pridelovalci oddati, upoštevaje doseženi pridelalek in potrebe gospodarstva.

Člen 9. Količine pšenice, ki se od letine 1942 smejo obdržati za porabo družine izven zapore in obvezne oddaje pri zbiranju, se določajo za vsako spodaj navedeno skupino v tehle najvišjih izmerah:

a) neposredni obdelovalci žitnih posestev, najsi so njih lastniki, uvažali ali zakupniki: po 2 stota pšenice za obdelovalca in za vsako osebo družine in oseba, ki se pri njem preživlja; b) vodilni oskrbovalci žitnih gospodarstev, najsi so njih lastniki ali uvažali ali zakupniki (neposredni oskrbovalci ali splošinarji ali v delnem kolonatu ali v družbi): po 1,50 stota za oskrbovalca in za vsako osebo družine ali oseba, ki se pri njem preživlja; c) stalni in najeti delavci na žitnih gospodarstvih, če se plačujejo po delovni pogodbi v naravi: po 2 stota za vsakega delavca in za vsako osebo družine, ki se pri njem preživlja; d) voditelji in uradniki žitnega gospodarstva, ki tam stalno opravljajo svojo službo s tehničnim konceptnim ali pisarniškim delom: po 1,50 stota za vsakega voditelja ali uradnika in za vsako osebo družine, ki se pri njem preživlja; e) župne nadarbine in zajednice, ki oskrbujejo neposredno žitna gospodarstva kot lastniki ali kot užitniki ali kot zakupniki: po 2 stota na glavo za člane zajednice, ki vse leto pomagajo pri obdelovanju zemljišč, po 1,50 stota za tiste, ki po-

th celo železnih klopi, ki jih v sedanjih časih ni mogoče nadomestiti. Čeprav so trate večinoma že pokošene, naj ljudje ne hodijo po njih, saj mestna občina mora imeti krmo za svoje konje in za rejo malih živali. Posebno naj pa ljudje ne delajo škode po vzornih nasadih krompirja, fižola in raznovrstne zelenjave, saj so prav ti nasadi najbolj poučni za naše vrtinaje in kmetovalce. Prosimo dostojno občinstvo, naj samo pomaga delati red po mestnih nasadih, predvsem naj pa institucije za vzgojo mladine s vsem svojim vplivom skušajo pokazati uspehe svojih hvalivrednih prizadevanj.

magajo samo z vodstvom in po 1 stot za vsakega drugega člana zajednice.

Člen 10. Namesto pšenice v celoti ali delno se lahko obdržijo naslednje količine drugega žita, ki se pridelata na istem kmetijskem gospodarstvu: koruze po 1,50 stota za vsak stot pšenice; ječmena po 1,30 stota za vsak stot pšenice; rži po 1,10 stota za vsak stot pšenice.

Člen 11. Ni dopustno obdržati žito za lastno in družinsko porabo lastnikom zemljišč, ki so dana v zakup, četudi je s pogodbo določeno dajanje odmene v naravi.

Člen 12. Količine žita, ki jih smejo obdržati pridelovalci za setevne potrebe izven zapore in obvezne oddaje pri zbiranju, se določajo na vsak hektar, ki naj se obdelata, z naslednjimi najvišjimi izmerami: pšenice po 2 stota, rži po 1,80 stota, ječmena po 1,80 stota, koruze po 0,60 stota za žito površino, koruze po 1,30 stota za pridelavo krme.

Člen 13. Za rejo živine smejo obdržati pridelovalci izven zapore in obvezne oddaje pri zbiranju naslednje najvišje količine koruze:

a) za vsakega starejšega prašiča, določenega za pitanje, po 3 stote, b) za vsako plemensko svinjico, vstevši porabo za pujske, po 5 stotov.

Člen 14. Razveljavljajo se naredbi z dne 27. junija 1941-XIX št. 56 in z dne 12. avgusta 1941-XIX št. 83 in vse določbe, ki bi nasprotovale določbam te naredbe.

Člen 15. Kršitelji določb te naredbe in odredb, ki jih izda v izvrševanju podeljenih mu pooblastil Pokrajinski prehranjevalni zavod, se kaznujejo, če dejanje ni huje kaznivo, po postopku iz naredbe z dne 26. januarja 1942-XX št. 8 v denarju do 5000 lir ali z zaporo do dveh mesecev. V hujših primerih se lahko izreče poleg denarne tudi zaporna kazen.

Odtegnjeni ali prikriti pridelki se, pri komer koli so, zaplenijo.

V treh vrstah...

Bolgarski balet se bo po daljši turneji po Nemčiji ustavil tudi v Zagrebu in bo nastopil s igro »Nestinarja«.

O čiščenju partizanov v vzhodni Srbiji piše belgajska »Obnova« obsirneje in poroča, da je na vrsti temeljito čiščenje predelov, kjer so se še zadrževali partizanski oddelki. Tako poroča o čiščenju okrog Toplice, Velike Plane, Knjaževca in Soko Banje.

Na Jesenicah je umrla po daljšem trpljenju ga. Ivanka Nočeva, rojena Zupan.

V Vrbskem jezeru je utonil trgovski pomočnik Edvard Novak, doma z Gorenjskega. Ko se je vozil s tremi tovariši po jezeru, se je zvrnil čoln. Tovariši so se rešili, Novak pa je takoj izginil v globoki vodi.

Mladina v Jaršah je nabrala 2.500 litrov hroščev, ki so jih porebili za kokoško hrano.

V Braslovcah je umrl 83letni prevzitar Karl Strnad. Naj v miru počiva!

V Mariboru je preminul znani športnik in olimpijski prvak Grile Konrad, rodom iz Celja.

Delovna obveznost je uvedena na Hrvaškem za vse moške med 18. in 60. letom. Izvzete so samo osebe, ki opravljajo javno službo. Delovne sile bodo uporabili predvsem za obnavljanje zemljišč.

Za regulacijska dela na Dravi pri Varaždinu je odobren kredit 2.800.000 kun.

Novice iz Države

Nagle priprave za mednarodno razstavo v Benetkah. Čez teden bodo odprli v Benetkah 23. mednarodno umetniško razstavo, ki je po številu že 23. Udeležili se je bodo s svojimi deli umetniki iz vseh zavezujočih držav. Veliko zastopstvo so poslali Hrvatje, med katerimi je posebno odlična dela pripeljal kipar Ivan Meštrovič. Zelo številno so zastopani tudi Bolgari, enako pa tudi Romuni. Številčno najmočnejše bosta seveda zastopani Italija in Nemčija.

Kongres za rimsko pravo v Paviji. Na vseučilišču v Paviji se je začel kongres strokovnjakov za rimsko pravo, prirejen v spomin 40-letnice smrti pravika Contarda Ferrinija. Uvodne svečanosti je začel državni podtajnik v prosvetnem ministrstvu Del Giudice. Odkrili so tudi spomenik Ferriniju. Državni podtajnik si je nato ogledal vse prostore in znanstvene zavode pavijskega vseučilišča. Kongres znanstvenikov bo trajal več dni.

Odločbe glede dopustov javnih nameščenecv. Pristojna oblast je izdala tolačenje k prošnjam za dopuste javnih nameščenecv. Kakor lansko leto, bodo vsi državni uradniki sprito vojne stanja smeli dobiti največ do polovice tistega letnega dopusta, ki jim sicer po zakonu priliče. Kar se pa tiče zasebnih nameščenecv in delavcev, pa je bilo sporočeno, da ostane odmera dopustov neokrenjena in da sme podjetnik dopuste ukiniti in jih plačevali v denarju le tedaj, če so koristi podjetja za nepretrgano izdelavo važnejše, kakor pa potrebe nameščenecv po potrebnem dopustu.

E. Wallace

49

RDEČI KROG

ROMAN

»Deset dni,« je spet ponovil inspektor. »Ali ste že naredili kakšen načrt? Kje pa bi bili 4. prihodnjega meseca v normalnih razmerah?«

»Čudno se mi zdi, da me prav vi to vprašujete,« je dejal Yale, »toda odločil sem se in tudi že pripravil vse potrebno, da bom šel v Deal na ribolov. Neki prijatelj mi je namreč posodil svoj motorni čoln, v katerem sem se namenil, da bom prenočil v Rokavskem zalivu. Prav na ta dan sem se odločil, da bom šel na ribolov.«

»Vi se sicer lahko pripravljate kolikor hočete, rečem vam pa, da ne boste šli sami,« je dejal Parr s poudarkom. »Zdaj pa smete oditi. In zahvalite se svojim dobrim bogovom, da se mi ni moja teta prebudila in da moje matere ni tu!«

Te zadnje besede so bile namenjene Jacku. Ta se je nasmehnil, »je razumel, kaj pri tem Parr misli.

29. poglavje.

»Rdeči krog.«

Harvey Froyant se je čisto bahal, da sploh nikomur nič ne zaupa. Tudi svojemu odvjetniku je zaupal le do neke mere, kajti že samo njegove znane zveze z ljudmi dvomljivega značaja bi zadošale, da mu ne bi Froyant brezpogojno zaupal.

Dva dni pozneje, ko so streljali na inspektorja Parra, je mali odvjetnik posestil svojega klienta, Heggitt se je kar tresel od razburjenja. Zasledil je bil namreč enega izmed novih bankovcev z isto serijo, kakor so bili tisti, ki jih je Rdeči krog odvzel Brabazonu.

»Vidite, gospod Froyant,« je dejal Heggitt, »zdaj smo na pravi poti in če bomo nadaljevali delo v isti smeri kot do zdaj, bomo prav gotovo prišli do človeka, ki je prvi zamenjal ta denar.«

Toda mr. Harvey Froyant se ni strinjal s tem predlogom. Harvey namreč ni mogel in tudi ni hotel izročiti stvari popolnoma in brezpogojno v roke tega človeka. Dovolj mu je bilo, da mu je trdila Heggitt pomagala do tedaj, za ostalo pa bo že on sam poskrbel z drugimi sredstvi. Vse to je Froyant Heggittu tudi povedal.

»Zelo mi je žal, ker mi nečete dovoliti, da bi nadaljeval delo,« je dejal razočarani Heggitt. »Osebnost sem vodil to preiskavo in lahko vam zagotovim, da je razdalja med mozem, pri katerem smo našli denar, in tistim, katerega vi iščete, zelo kratka.«

Toda Harvey Froyant je to vedel prav tako dobro kot odvjetnik sam.

Jack Beardmore je povedal veliko resnico, ko je dejal, da ta skupuh ne bo dal prej miru, dokler ne bo spet prišel do denarja, ki ga je izgubil. To ga je istočasno dražilo in vzbujalo. Ta misel mu je rojila po glavi noč in dan. Ponoči ni mogel spati in kadar je zjutraj vstal ter se spomnil na svoj denar, je bil ves obupan.

Harvey je imel vse pogoje za uspešno nadaljevanje svojih raziskovanj prav tja do konca, posebno še zato, ker mu je trdila Heggitt pokazala smer, v kateri naj išče. Harvey je imel zemljišča v vseh delih sveta. Ko je začel prekupečevati, ni imel kapitala. Toda pozneje si je z neumornim delom in osebnimi prizadevanjem pridobil veliko bogastvo, ki ga je lahko zapisal s sedmimi številkami. A vsega tega ni izvršil morda sede v kakem uradu in slepo zaupajoč nameščenec.

Da je prišel do takega uspeha, je mnogo potoval, neprestano raziskoval in se vrtikal v zasebne zadeve posredovalcev. Te izredne lastnosti je imel tudi Jack Beardmore. Harvey Froyant pa tega ni vedel.

Harvey se je lotil raziskavanja te svoje zadeve, ne da bi obvestil Yalea ali Parra o svojih namenih.

Kot je dejal Heggitt, je bilo kaj lahko priti na sled vsaj zad-

njim trem, ki so imeli bankovce v rokah. Iskanje je privedlo Froyanta postopoma naprej donekega menjalca v Strandu, potem do nekega turističnega urada in končno do neke zelo solidne in čislane banke. Tukaj so mu šli posebno na roko, ker je bila to podružnica ene izmed bank, ki so vodile njegove posle.

Ze tri dni zaporedoma je Froyant spraševal in pregledoval knjige, katerih sicer ni imel nobene pravice pregledovati, pa je prišel sicer pošasi, toda tem bolj gotovo do nekega zaključka. Froyant pa nikakor ni bil voljan, da bi se zadovoljil z odkritjem človeka, ki je prvi dal ta bankovce v promet. Niti bančni ravnatelj, ki mu je dal vse možnosti za pogled v zasebne račune, in ki je bil pozneje zaradi tega oštet od svojih predstojnikov, ni vedel točno kakšne namene je imel in proti komu so bila naperjena njegova raziskavanja.

Naslednjega dne zjutraj je Froyant v naglici odpotoval v Francijo. V Parizu se je ustavil samo za kakšni dve uri. Noč ga je dohitela že na poti proti jugu. Dospel je v Toulouse, ko je bila deveta ura dopoldne. Tudi tu mu je bila sreča mila. Poznal je namreč neko vplivno uradno osebo, ki je posredovala pri neki njegovi kupčiji, katero je sklenil že pred leti.

Mr. Brassard je sprejel svojega gosta zelo vzradočen. Mr. Froyant je ta prijazni sprejem pripisoval dejstvu, da je njegov bivši kupčijski posredovalec najbrž menil, da je Froyant prišel sem zaradi nove kupčije, pri kateri bi znova zaslužil lepe denarje. V tem ga je še bolj potrdilo dejstvo, da je mr. Beardmoreova ljubeznivost znatno splahnela, ko je zvedel za pravi vzrok njegovega obiska.

»Jaz, veste, se osebnost ne vrtim v take zadeve,« je dejal Brassard, pri tem pa zmešal z glavo. »Kajti, čeprav sem odvjetnik, moj dragi prijatelj, mi moja praksa ne dopušča, da bi prišel v stik s kriminalnim sodiščem.«

Brassard se je zamišljeno gladil po bradi. »Da, prav dobro se spominjam Marla, Feliksa Marla in nekega drugega moža. Menda je bil to neki Anglež.«

»Ali se je morda pisal Lightman?«

Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino in Poveljnik XI. Armadnega zbora objavlja:

V noči na 2. junij so komunistični elementi v Ljubljani ubili fašista Nicola Zito, uslužbenca pri krajevni zvezi bojevnih fašistov. Izvajajoč naredbo z dne 13. aprila t. l. in ker je pretekli predpisani čas, ne da bi bili odkriti zločinci omenjenega zločina, je bila odredjena ustrelitev sedem oseb, ki so zanesljivo krive terorističnega in komunističnega delovanja. Ustrelitev je bila izvršena dne 11. junija ob 5.30. Ljubljana, 13. junija 1942-XX.

Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino in Poveljnik XI. Armadnega zbora objavlja:

10. t. m. je neznan komunist vrgel eksplozivni predmet v restavracijo »Italijana« v Ljubljani, pri čemer je bila ubita fašistka Ariella Rea, zaupnica »Kmečkih gospodinj«, in ranjen 1 oficir ter druge civilne osebe. Ker je potekel predpisani rok, ne da bi bil izvršitelj zločina izsleden, je bila v smrti odredbe z dne 24. aprila t. l. odredjena ustrelitev 15 oseb, ki so zanesljivo krive komunističnega in terorističnega delovanja. Kazen je bila izvršena 13. junija ob 5.30. Ljubljana, 14. junija 1942-XX.

Velike in male zadeve iz sodne kronike Posestne izpremembe — Konjska pravda — Zajčki in kurice

Ljubljana, 16. junija.

Na nepremičninskem trgu začasen zastoj, kupčije z zemljišči in hišami manj živahne, kar se odraža tudi v zemljiški knjigi. Veliko je prodajnih ponudb, sestavljeni so dolgi seznam o prodajih in onih hiš, zemljiških parcel in posestev, toda interesov-kupcev je malo. V prvih desetih dneh junija je zemljiška knjiga zaznamovala 15 kupnih in drugih prenosnih pogodb za celotno vrednost 271.761 lir, ko je bilo v maju zaznamovanih 42 pogodb za vrednost 1.115.236 lir. V prvih 5 mesecih pa je bilo letos že 249 kupnih pogodb za vrednost skupaj 10 milijonov 458.488 lir zaznamovanih v zemljiški knjigi ljubljanskega okrajnega sodišča.

V naslednjem nekatere zanimive posestne spremembe v mestu in okolici!

Bergantovi dediči (Leopold, Anica, Joško in France) so prodali Franu Stupniku, posestniku in mesarju v Ljubljani, Poljanska cesta št. 54 in njegovi ženi Karolini Stupnikovi, od tam, vsakemu do polovice nepremičnin vlož. št. 169 kat. obč. Ljubljana-mesto (hiša na Sv. Jakoba trgu) za 100.000 lir.

Zalta Marija, trgovčeva soproga Ljubljana, Tyrševa (sedaj Bleiweisova) cesta št. 9 je prodala Antonu Lavrihu, posestniku v Ljubljani, Celovska cesta št. 99 tri travniške parcele pod vlož. št. 490 kat. obč. Trnovsko predmestje v skupni površini 2968 m² s ceno vred za 12.61825. Travniki so na Barju, kjer je svet pocieni in se v ceni redko spreminja. Tam je še svet po 0.50 lire za kvadratni meter. Splošno je tam najvišja cena 5 lir za kvadratni meter.

Mravljje Pavla, posestnica v Podpeči št. 10, sedaj v Kočevju je prodala nedoletni Nadi-Ma-

riji Friedrichovi Ljubljana, Verstovškova ul. 22 gozdni parceli št. 1005 in št. 1006 kat. obč. Jezero v skupni izmeri 9826 m² za 10.000 lir. Kvadratni meter je bil nekaj nad liro.

Čermak Alojzij in Ana, posestnika v Zgor. nji Zadobrovi št. 3 sta prodala Ljubici (Amaliji) Dvofakovi, inž. soprogi Ljubljana, Praška ulica št. 15 parcelo št. 428-1 kat. obč. Zadobrova v izmeri 462 m² za 2772 lir. Kvadratni meter po 3 lire.

Vojska Marian, posestnik Ljubljana, Ciglarjeva ulica št. 28 je prodal Stanetu Vojski, pleskarju Ljubljana, Gajeva ulica št. 3 svojo 1/4 zemljišča vlož. št. 408 kat. obč. Moste za 12.000 lir.

Seliškar Josip, posestnik Lukovica pri Brezovici je prodal Alojziju Paulinu, trgovcu v Ljubljani, Cesta v Rožno dolino št. 18 parcelo št. 524-2 niža v obsegu 4351 m² in parcelo št. 580-75 travnik v obsegu 4334 m², obe spadatajoči pod kat. občino Log za 36.911,25 lir. Bilo je zaznamovanih še več manjših zemljiških kupčij.

V dvorani št. 79 se razvijajo in končujejo male in velike, žalostne in mestoma vesele za-

Roma — nogometni prvak Italije

Končana je nogometna sezona v diviziji A, v B bodo tekme še 4 nedelje; v razred B sta prišla tudi Napoli in Modena

Ljubljana, 15. junija.

Včeraj so se končale prvenstvene nogometne tekme v sezoni 1941-42 za naslove med italijanskimi klubi v diviziji A, v diviziji B pa bodo klubi tekmovali za točke še štiri nedelje.

Včerajšnja nedelja nam ni prinesla nič posebnega presenetljivega, kajti prvo mesto je po točkah bilo že določeno Rimljanom, ki so odigrali v Romi zadnjo tekmo s šibkim partnerjem Modeno in jo tolkli z 2:0. Tako je prišla Roma prvič v zlato knjigo italijanskega športa in dosegla z 42 točkami naslov prvaka Italije. Za Romo je ostalo s tremi točkami zadaj moštvo Torino, ki je odigralo tekmo z Bologno z 1:1, tako da je zasedlo drugo mesto Torino z 39, tretje pa Venezia z 38 točkami. Zelo je presenetljivi Napoli, ki je nastopil v Genovi s tamošnjim klubom Genova in izgubil s 3:0. Tako sta prišla Napoli in Modena v razred B in se bosta še naprej borila za točke.

Rezultati včerajšnjih tekem so naslednji:

V Torinu — Juventus : Bologna 1:1
Genova — Genova : Napoli 3:0
Roma — Roma : Modena 2:0
Milano — Livorno : Milano 2:0
Bergamo — Atalanta : Ambrosiana 1:1
Venezia — Lazio : Venezia 2:1
Trieste — Liguria : Triestina 1:0
Firenze — Fiorentina : Torino 2:0

Končni rezultati so naslednji: prvak Italije za leto 1942. Roma z 42 točkami, slede Torino 39, Venezia 38, Genova 37, Lazio 35, Juventus 32, Bologna 29, Triestina 29, Fiorentina 27, Milano 27, Liguria 27, Ambrosiana 26, Atalanta 24, Livorno 24, Napoli 23, Modena 19.

V nižji diviziji B so bili doseženi sledeči rezultati:

V Fiumi — Fiumana : Udinese 4:1
Lucca — Vincenza : Lucchese 5:1
Novara — Novara : Prato 1:1
Siena — Siena : Bari 0:0
Brescia — Brescia : Savona 2:1
Lodi — Fanfulla : Alessandria 6:0
Pisa — Pisa : Pro Patria 1:0
Padova — Padova : Spezia 2:1

„PAPRIKA MARICH“

Pepe rosso italiano. Italijanska paprika. Garantito puro. In vendita Zajamčeno čista. Dobi presso negozianti di Generi se v vseh trgovinah z Alimentari e Commestibili živili.

DITTA M. MARICH
TORRE ANNUN. CENTRALE (Napoli)

deve. Kdo jih bi vse opisoval v vseh kriminalnih posebnostih? Bila je nedavno konjska zadeva! Pravde o konjih so v sedanjem času še dokaj pogoste. Konjski pravdarji se potegujejo sedaj večidel za last kakega konjiča, ki je bil lani mobiliziran in si ga je pozneje kdo prilastil kot stvar brez lastnika, ali kakor reko drugi »kot zapuščenno stvarico«. Iz teh konjskih pravd se včasih izcimijo tudi kazenske pravde.

Neki ljubljanski, zelo uvažen konjski trgovec je na metliškem sejmu kupil več konj. Poslal je moža na občino, da je poskrbel »živalske potne liste«. Dalje se ni brigal, kajti konjski trgovci imajo tudi se druge trgovske misli v glavi in se ne »briga za malenkosti«. Pozneje je dvema posestnikoma prodal 2 para konj. Pa je v njih domači vasi nastopil tretji posestnik. Ta je v enem konju spoznal svojega konja, ki ga je bil lani spomlad oddal v vojsko. Kupca posestnika sta mu konja vrnila, a trgovca tožila za odškodnino 8000 lir. Zadeva se je najprej vlekla pred ljubljanskim okrajnim sodiščem, nato pa je prešla pred kazenskega sodnika na okrajno sodišče, ker je bil trgovec prijavljen zaradi ponarejanja domačih listin. Trgovec je bil zaradi pomanjkanja dokazov oproščen. Rezultat te kazenske razprave bo pač vplival na sodbo civilnega sodišča.

Mnogo je razprav zaradi tatvin zajčkov in kokoši. Pred dnevi je bila večja razprava, pri kateri sta se neki avtoprevoznik France in neki Lojze zagovarjala zaradi tatvin zajcev in kokoši. Prvi je bil obdolžen, da je odnesel raznim lastnikom — rejcem malih živali 14 zajcev in drugim 15 kokoši, kar predstavlja v teh časih prav lepo in veliko vrednost. Razprava je bila preložena, da se izvede novi razbremenilni dokaz. Prvi obtoženec je navajal alibi — dokaz, da je bil vselej prav v trenutkih in dnevih, ko so bili zajčki ukradeni ali kokoške odnešene iz kurnikov, vedno doma in se ni nikamor premaknil.

Ljubljana

Koledar

Danes, ponedeljek, 15. junija: Vid, m.
Torek, 16. junija: Franc. R., sp.

Obvestila

Nočno službo imajo lekarne: dr. Kmet, Tyrševa c. 43; mr. Trnkoczy ded., Mestni trg 4; Ustar, Selenburgova ulica 7.

Ljubljansko gledališče

Drama:

Ponedeljek, 15. junija: Zaprto.
Torek, 16. junija, ob 17.30: »Poročno darilo«. Red.
Torek.
Sreda, 17. junija, ob 17: »Romeo in Julija«. Red.
Sreda.

Opera:

Ponedeljek, 15. junija: Zaprto.
Torek, 16. junija: Zaprto.
Sreda, 17. junija, ob 16.30: »Evgenij Onegin«. Red B.
Četrtek, 18. junija, ob 16.30: »Faust«. Red Četrtek.
Petek, 19. junija, ob 15: »Boccaccio«. Opereta. Izv.
Znižane cene od 15 lir navzdol.

S Hrvaškega

Zagreb, 15. junija. s. Prof. Dabinovič z zagrebškega vseučilišča je imel v Italijanskem kulturnem zavodu predavanje s skriptičnimi slikami pod naslovom: »Benetke nekoč in danes«. Za svoja izvajanja je žel živahno odobravanje.

Zagreb, 15. junija. s. Objavljen je bil zakonski odlok pravosodnega ministrstva o obveznem delu za potrebe hrvaškega narodnega gospodarstva. Krajevne oblasti imajo po tem novem zakonskem odloku pravico zaposliti pri vseh vrstah del vse sposobne moške od 18. do 60. leta starosti ter zaseči vozila in vprežno živino.

Zagreb, 15. junija. s. Poglavitnik je slovesno podelil načelniku italijanskega vojaškega zastopstva na Hrvaškem, generalu Oxilu, visoko odlikovanje velikega kraku reda kralja Zvonimira z zvezdo in meči v znak priznanja za njegovo delo, ki ga je opravil za sodelovanje med hrvaškimi in italijanskimi oboroženimi silami. Pri slovesnosti, ki je bila v vladni palači, so bili navzočni člani vlade, visoke ustaške vojaške osebnosti, zastopniki italijanskega poslanstva, vojske in fašistovske stranke.

Obnova hišnih pročelij

Ljubljana, 15. junija.

Kdor pozna našo Ljubljano, se iz prejšnjih let tudi spominja, kako zelo so hišni gospodari pazili na to, da je bila zunanost hiš in tudi drugih poslopj čim najbolj čedna in lepa. Pogosto so obnovljali hišna pročelja ali vsaj prebarvali, a sedaj so posebno priličja hiš popisana in zamazana tako, da je zunanja slika neugodna in potrebna obnove.

Mestno poglavarstvo zato na podlagi § 22 gradbenega zakona nujno poziva vse prizadete posestnike, naj svoja hišna pročelja uredijo, posebno pa naj oedijo in prebarvajo priličja hiš. Če hišni posestniki temu pozivu ne bi hoteli ustreči, bo mestno poglavarstvo prisiljeno, s posebno odločbo predpisati ustrezno ureditev hiš z določitvijo, da bo pročelje po neuspešnem poteku v odločbi določenega roka ustrezno uredilo mestno poglavarstvo samo na stroške hišnega lastnika.

Vsa potrebna navodila za dovoljno ureditev pročelij daje mestni tehnični oddelek v sobi št. 36 v Kresiji na Nabrežju 20. sept. št. 2-11.

Na Dolenjskem je bila nevihta

Mirna peč, 15. junija.

Zaradi lepih sončnih dni zadnjih tednov imamo pri nas na Dolenjskem že sušo tako, da smo si dežja kar želeli. V noči od sobote na nedeljo se je nebo močno stemnilo in vsi smo se s strahom ozirali proti nebu, na katerem so se zbrali temni oblaki. Okrog 11 ponoči se je vila močna ploha, vendar škode ni bilo in je dež vsaj malo namočil zemljo. Seveda je bilo še vse premalo dežja, da bi namočilo suho zemljo. Včeraj smo praznovali god sv. Antona Padovanskega, znamenitega vremenskega preroka in priprošnjika. Danes je Vidovo. Najbolj poznajo tega svetnika otroci, saj pravi prislovica, da mora biti sv. Vid češenj sit. Letos je pri nas še precej češenj, za zobjanje vsaj jih je le bilo dovolj. Danes se vse ozira v nebo, da »Sveti Vid dežja ne da, da bo lepe žetve kaj«. Trst je lepo cvetel. Če bo letos držala prislovica, po kateri pričakuje vinogradnik dobrega vina, če trs odvede pred sv. Vidom, potem bomo pili še dober vinček. Bog daj, da ne bi bilo kakih vremenskih katastrof, pa bo že še šlo!

V. HEISER

10

Zdravnik gre križem svet

Najvišji poglavar vseh »datov« je bil sulajski sultan, ki je živel na otoku Yolu. Bil pa je še sultan nad Borneom pod angleškim pokroviteljstvom.

Na nekem mojem obisku me je spremljal prof. John Mulholland s kolumbijskega vseučilišča, ki se je za svojo zabavo bavil s čarovnjami ter je bil v tem bolj vešč od mnogih poklicnih čarovnikov, čeprav je sam trdil, da je vse skupaj samo sleparija. Skupaj sva obiskala sultana in da bi ga malo zabavala, sem profesorja naprosil, naj bi pokazal nekaj svojih čarovnij. Privolil je in kmalu pričaral skrite predmete ali pa jih skril na zagoveten način. Potem se je obrnil k sultanu in mu rekel:

»Ne razumem, zakaj je denar tako redka stvar v Yolu, ki ga je pa vse polno cel v zrak«

Pri teh besedah je sleknel suknjič, si zavihal rokave in začel loviti iz zraka srebrne dolarje, ki jih je potem stresal po tleh. Sultan je začel buljiti, toliko da mu niso oči skočile iz očin. Stvar ga je toliko presenetila, da ni mogel spraviti iz sebe besedice. Ne bi vam mogel povedati, kaj mu je rojilo po glavi, ko je strmel v ta čudež.

Do resničnega napredka med Moriji je prišlo šele tedaj, ko smo svojo vojno politiko spremenili v mirovljubno. L. 1914. so končno zamenjali vojaškega guvernerja s civilnim. Za civilnega guvernerja je bil imenovan Frank W. Carpenter. Zdravstvena služba je prišla pod vodstvo osrednjega zdravstvenega urada v Manili. Vso službo je preuredil polkovnik E. L. Munson. Ustanovili smo bolnišnice in obvezovalnice, ki so prav tako pomirjevalno vplivale kakor pri drugih divjaških plemenih.

Ker je bilo treba nadzorovati kakih 300 otokov, ki so raztreseni v velikanskem polkrogu približno 1600 km, sem moral mnogo potovati z ladjami. Nekateri otoki, kakor Cebu, Mindoro itd., so bili veliki in lahko dostopni. Drugi pa so se zdeli izgubljeni in brezmejni neskončnosti neba in morja. Samo enkrat na leto je poštni parnik pristal k skalnemu otočju Batanov, majhnim izpostavljenim postojankam kristjanov pred otokom Formozo Vmes je bila morska ožina, po kateri so viharji in plime tako divjale, da se je ni upal preplavati noben plavalec in noben čoln na vesla ni mogel pluti skozi.

V tej skupini je bil tudi čudni in odmaknjeni koralni otočje Ibayat. Bil je docela okrogel, v sredini pa je bilo jezero, ki je prebivalcem — bilo jih je nekaj tisoč — nudilo vodo. Ibayat se je dvigal iz morja tako strmo, da je ladja lahko priplula prav pod obalne pečine, ne da bi sidro moglo doseči moredno dno. Morje to otok je bilo hudo nemirno, še bolj viharji pa so bili vetrovi, ki so brli po otoku. Hiše so morale biti skoraj do polovice zasidrane v zemlji in strehe močno utrjene. V nekaterih krajih so morali vsak sladkorni trs močno privezati k zemlji.

Vsa krožna obala otočja je bila tako strma in gladka, da si ne bi nobena koza upala plezati po njej. V notranjosti so bili odlični pašniki. Živinorejci so iznašli prav imeniten način za izvoz živine, čeprav bi v očeh zapadnjakov ugnel biti prav krut, a je bil edina uspešna pot: živino so pripeljali do roba visoke in strme obale ter jo potem kratkotalo pahnili v morje.

Često sem videl živinčeta, ki so med padcem obupno stegovala noge in strahotno tulila. Sledili so pljuski in brizgi; nato si videl, kako so se na površini pokazale cinglajoče glave in uboge živali so v strahu blazno plavale v vse smeri. Potem so se približali splavi in možje so jih potegnili nanje z vrvoj, ki so jim jo že prej navili okrog rogov. Kadar so jih imeli

na splavu kakih pet ali šest, so jih speljali k bližnji ladji in jih posamič privezali na žerjav, ki jih je za okončine pritrjene potegnil na krov. Tako so za en prevoz naložili po tri do štiri sto živinčec.

Po dolgih presledkih sem prišel pregledovat delo zdravstvenega uradnika, ki je bival na tem otoku. Za sprejem obiskovalcev so ibayatski »menihi« spustili košaro, ki je visela na dolgi vrvi — prav kakor menihi na gori Atosu. Barka se je zibala, košara pa bingljala, tako da si moral biti spreten ko opica, da si se spravi vanjo. Krepko sem se držal sten košare, ko je v precejšnjih 40kih nihala sem in tja in opazoval, kako sem se počasi bilžal vrhu visoke stene. Ko se je pa košara naenkrat ustavila na kopnem, sem se globoko oddahnil.

Pomoč v bedi.

Zdravstveni urad je bil podoben Idragsilu, drevesu življenja: Worcester. Forbes in jaz smo bili tiste tri »Norne«, ki so z veliko skrbjo zalivali njegove korenine, da bi si utrle pot skozi ilovnat in skalnat zemljo filipinskega umazanega življenja ter se iz pekla prerile v paradiz.

Nismo se mogli ogniti, da ne bi gajili družinskih, trgovinskih in oblastnih pravic: morali smo braniti vstop kužnim boleznim s trdimi ukrepi, čeprav so omejevali osebnostne pravice; mo-

rali smo osamiti gobavce, da ne bi škodovali zdravju vsega ljudstva. Morali smo graditi bolnišnice, poučevati zdravnike in bolničarke, skrbeti za telesni blagor pobabljenecv, oskrbeti zavetišče za umobolne in sirote, vpisovati rojstva, in urejevati pokopališča za zadnji počitek rajnkim. Morali smo nadzirati ljudsko prehrano paziti, kaj ljudje pijejo, kam grejo, kako potujejo; veliko večino pa smo morali učiti, kako se morajo oborožiti proti boleznim in smrti.

Vendar pa smo se stalno trudili, kako bi Filipince čim manj motili v njihovih življenjskih navadah. Ko smo prišli tja, so bile bolnišnice borne zgradbe. Na vsem otočju ni bilo niti ene poštene operacijske sobe, manjkali so tudi vsi pripomočki laboratorijev. Da bi se vse to odpravilo, je Worcester zasnoval veličasten načrt za zgraditev velikega bolniškega poslopja z zdravstveno šolo in znanstvenimi delavnicami (to je bil načrt za tako imenovano »zdravstveno središče«, ki ga so po tistih letih pozneje urednicevali v Združenih državah).

»Zdravstveni urad« je bil ustanovljen l. 1901; l. 1905 se mu je priključila zdravstvena šola, ki je pozneje postala sestavni del filipinskega vseučilišča. Da bi od zakonodajnega odbora dobil potrebna sredstva za ustanovitev nove bolnišnice v Manili, je moral Worcester delati celih osem let, tako da je bila dovršena šele l. 1910.

Andrejčkov
D o ž e:

Žalost in veselje

Roman
v slikah

Risal Jože Beranek Besedilo priredil Mirko Javornik

685.

Zdaj sta se približala tudi Aleševa oče in mati ter se Petru zahvaljevala, da jima je rešil otroka Aleš ga je objel čez hrbel in vsi skupaj so krenili proti stari koči ob Savi. Ko je Aleš gledal ta ljubi domači kraj, mu je pred očmi vselala daljna, lepa mladost, doba, ki se je človek vse življenje tako rad spominja, saj je mladost najlepši čas v življenju. Kakšni spomini so se zbuiali zdaj v Alešu!

686.

Aleš je hotel Petra odpeljati na svoj dom, toda starček je dejal, da mu je domači kraj najlepši in da ga za vse na svetu ne bo zapustil, kjer ga ne bodo ponesli od tod. In obljubo je držal. Ko ga je hotel Aleš obiskali Ireljo pomlad, je bil že pod zemljo. Alešu se je za tem prvim in najzveslejšim prijateljem v življenju utrnila grenka solza.

★

Kaj pa se je zgodilo z drugimi našimi znanci?

Lavrencij je kmalu zapustil Ameriko in se vrnil k ženi v domovino. Oče Alfonz je ostal med svojimi Indijanci. Robert, na čigar ladji je služil Ferdinand, je začel pošiljati svoje ladje tudi v Trieste in je tam postavil Ferdinanda za svojega zaupnika, da ni bil tako daleč od staršev in da jih je vsaj enkrat na leto lahko obiskal.

687.

Tomaž je posestvo izročil Alešu. Aleš si je pa izbral brhko družico, kakor mu je narekovalo srce. In na rodnem domu sta skupaj krenila v novo življenje, po vseh razburjenih Aleševih prigodah, v katerih sta se, kakor v slehernem človeškem življenju, tako pisano in nedoumno vsilila

žalost in veselje.
KONEC.

V Evropi pridelajo vedno več bombaža

Ni res, da bi mrzlo podnebje ne bilo prikladno za gojitev bombaževca

Agencija »Centraleuropa« razpravlja v posebnem članku o vprašanju bodočega pridelovanja bombaža na svetu, zlasti v Evropi, ter piše med drugim: Vedno večja proizvodnja bombaža v Evropi in drugih delih sveta je vzemirila Združene ameriške države, ki z zaskrbljenostjo gledajo na svoje tekmece. To je bilo tudi treba pričakovati, kajti po končani vojni Amerika ne bo mogla več zavzemati, kar zadeva bombaž, tistega mesta, kot ga je imela v preteklosti.

Izredno važni so poskusi, ki so jih naredili v Evropi, da bi povečali pridelek bombaža. Svoj čas je prevladovalo prepričanje, da premzlo podnebje evropskih dežel ni prikladno za gojitev bombaža. Poskusi pa so dokazali vprav nasprotno in so rodili ne pričakovano dobre uspehe. Posebno obilen pridelek bombaža je bil dosežen v Španiji, v podonavskih deželah in na Balkanu. Že za časa španske državljanske vojne je Francova vlada mislila na to, kako bi se dal pridelek bombaža dvigniti. Danes je v Španiji zasejane z bombaževcem že okrog 30.000 ha zemlje. Največ bombaža pridelajo v Španiji v pokrajini Andaluzija in Cordova. Kakor pravijo na pristojnih mestih, bo proizvodnja bombaža v Španiji v kratkem znašala 1.000.000 ha in bo na ta način postala Španija glede bombaža popolnoma neodvisna od drugih držav.

V znatni meri goje bombaž tudi v Rusiji. Že pred prejšnjo svetovno vojno so ga tam pridelali približno 2.000.000 meterskih stotov na leto, v letu 1934-35 pa se je pridelek dvignil že na 4.200.000 stotov. Sovjetske oblasti so zagnale v svet presenetljivo novico, da je pridelek bombaža v Rusiji znašal v letu 1928. že celih 27.000.000 stotov. Pred prejšnjo svetovno vojno so v Rusiji pridelali največ bombaža na področju Srednje Azije in v Transkavkaziji. Po vojni pa so se tem deželam pridružile še Ukrajina, Krim in severni Kavkaz.

Tudi na Madžarskem so pred nekaj leti naredili pomembne poskuse z gojitvijo bombaža, v zadnjem času pa gredo stremeljevanja v tej smeri še naprej. Isto se lahko reče o bivši Jugoslaviji, dočim so v Romuniji ostali zaenkrat še pri ocenjevanju doseženih uspehov na tem polju. Leta 1939. so imeli v Romuniji približno 20.000 ha zemlje posejane z bombaževcem in je pridelek znašal okrog 60.000 stotov. Še pomembnejši napredek pa je bil — kakor pravi omenjena poročevalska družba — dosežen v Bolgariji, Grčiji in Turčiji. — V Bolgariji so imeli l. 1939. približno 60.000 ha zemlje, na kateri so pridelovali bombaž. Pa tudi že dve leti prej so na Bolgarskem pridelali toliko bombaža, da so lahko krili tretjino

lastnih potreb. Pridelka je bilo že takrat nad 10.000 ton. Okrog 40.000 do 50.000 bolgarskih družin se je bavilo z gojitvijo bombaža. Edina slaba stran pri bombažu, ki ga pridelajo v Bolgariji in Turčiji, je v tem, da je slabše kakovosti.

Velik napredek je bil glede gojitve bombaža dosežen zadnje čase na Grškem. Leta 1938. so imeli na Grškem z bombaževcem zasajenih že 76.000 ha zemljišča. Danes bi Grčija že lahko krila do 90 odstotkov svojih potreb po bombažu. V Turčiji porabijo na leto približno 18.000 ton bombaža, pridelek pa se je od leta 1936 do 1939 dvignil od 51.000 na 66.000 ton.

Tudi v Afriki, zlasti še v italijanskih in francoskih kolonialnih posevkih, kakor tudi v Egiptu v vedno večji meri goje bombaž. Glede oskrbe z bombažem upa Italija, da bo že prihodnje leto dosegla popolno gospodarsko neodvisnost od drugih dežel oziroma kakor pravijo, popolno avtarhijo.

Bakterije kažejo, kje je v zemlji petrolej

Zadnje čase so naredili že več prav svojestranskih poskusov, ki temelje na edinstvenem naziranjju geologa prof. Mogilevskega. Ta učenjak je namreč ugotovil, da na tistih področjih, kjer zemlja skriva v sebi znatnejše zaloge petroleja, žive neke posebne vrste bakterije, ki da se hranijo s plinom, ki na petrolejskih področjih uhaja iz zemlje.

Po Mogilevskega razlagi bi torej zadostovalo ugotoviti, če na tem ali onem kraju žive

Nova priprava za lov na ostrige

Portugalski ribiči, ki love ostrige, so prišli na dobro misel, ko so začeli loviti te morske živalce s pripravo, ki je prav precej podobna tisti, s katero danes po »boljših« družinah iztepajo prah iz preprog. Prah odstranjujejo namreč s pripravo na električni pogon, ki nesnago iz preproge tako rekoč izsesa. Nova priprava portugalskih ribičev temelji na načelu tega »izsesovalca prahu« in, če jo ribič zna primerno sukati, tudi ostrige hlastno »posesa« z morskega dna, ko se jim niti ne sanja o nevarnosti, da se bodo kmalu znašle na mizi kakšnega sladokusca.

Kitajci proti mleku in mlečnim izdelkom

Kitajci so v marsikakšnem pogledu res čudaki. Zanje je značilno med drugim tudi to, da neizprosno nastopajo proti uživanju mleka in mlečnih izdelkov. Kitajca baje ni mogoče pripraviti do tega, da bi spil kozarec ali skodelico mleka ali da bi pojedel kosček sira. Kitajci pravijo tudi, da mleka in mlečnih izdelkov zato ne jedo, ker preveč diše po Evropejcih...

Prehlada ne prinaša grdo vreme

Precejšnje presenečenje je zbudila zadnjič izjava, ki jo je dal zdravnik dr. Flach iz Bad Elstera o tem, v kakšni zvezi je prehlad z vremenskimi razmerami. Na splošno je doslej prevladovalo prepričanje, da so revmatizem, nahod in pljučnica boleznii, ki se človeka lotijo pod vplivom vremenskih sprememb. Vlažno vreme povzroča revmatizem, mrzla sapa lahko prinese prehlad, če pa ste, potni in izpostavljeni prepihu, pa si lahko nakopljete pljučnico in pol. Tako so mislili dozdaj na splošno. — Dr. Flach pa zdaj kar naenkrat zavrača vse te domneve in pravi, da so to same utvare. Iz njegovih zatrjevanj sledi, da bolj ko se človek

izpostavlja vetru, tem manjša je verjetnost, da bi si nakopal prehlad ali sploh katar. Glede revmatizma pa pravi, da so na svetu ljudje, ki včasih po ves dan brodirajo po vodi, ne da bi se jih kdaj prijel revmatizem, dočim je na drugi strani ta bolezen tako rekoč na dnevnem redu v najbolj suhih deželah, kakor na primer v puščavah. Nagnjenost k prehladu je v vročih in suhih pokrajinah dosti večje kot pa v mrzlih in vlažnih deželah.

Omejujemo se pri tem na naravnost paradokse trditve omenjenega nemškega zdravnika, ne da bi skušali dokazovati njihovo pravilnost.

Javni ogled verižnikovih zalog

Policija v Recklinghausenu je te dni vabila občinstvo, naj si ogleda zalogo živil, ki si jih je bil nakopičil ter tako odtegnil drugim neki samec, ki si je prav gotovo »priboril« prvenstvo med vsemi verižniki. En sam dan je obiskalo — pravi poročilo iz Berlina — to svojevrstno »razstavo« nad 7000 ljudi.

Romunske kokoši znesejo na leto celo milijardo jajc

V gospodarskem načrtu Romunije je obsežna tudi znatno večja proizvodnja jajc. Po nekkih podatkih iz Bukarešte imajo v Romuniji zdaj okrog 21.000.000 kokoši, ki znesejo na leto približno milijardo jajc. Računajo, da vsaka kokoš znese na leto povprečno 45 do 50 jajc. Kokošjereja je bila v Romuniji že dozdaj na tako visoki stopnji, da je bilo jajc dovolj za vsa dežela in jih ni bilo treba uvažati, pač pa so jih nekaj še celo lahko izvažali. Vendar pa jih je v zadnjih letih za izvoz ostalo le 3 do 5 odstotkov. Zdj se na romunskih pristojnih gospodarskih mestih na vso moč prizadevajo, da bi kokošjerejo dvignili še na višjo stopnjo, da bi na ta način lahko v bodoče izvažali še več jajc kot pa so jih dozdaj. Tudi ta izvoz bo seveda usmerjen že v Romuniji prijateljske države, predvsem v Nemčijo in Italijo. (CE)

Sladkor ni za vse sladkor

Sladkor, s katerim se skoraj vsak človek zelo rad malo posladka, nima za čebele prav nobene privlačnosti, kakor zdaj ugo vlvajo prirodopisci. Zanje tudi nima prav nobenega okusa. Še več: je neka vrsta sladkorja, ki je za čebele naravnost strup. Iz tega se da razložiti, zakaj so čebele tako nekam previdne, kadar obletavajo ali sedajo na kakšne slaščice. Edini sladkor, ki ima za čebele res slahek okus, je tisti, ki ga srkajo neposredno iz cvetov.

Turčija bo letos pridelala izredno mnogo olja

Letošnji pridelek olja v Turčiji obeta izredno dobro. Računajo, da bo Turčija letos pridelala celih 400.000 stotov oliv, dočim jih je povprečno vsako prejšnje leto le okrog 280.000 stotov. Poročilo iz srednjeevropskega vira pripominja, da bo precejšen del tega ne navadno bogatega pridelka namenjen za izvoz.

Veličastna doba morskih križarjenj

Z »Zmage« so spustili čoln. Krmaril ga je Sebastian al Cano, veslalo pa ga je sedemnajst suhih, od mrzlice razjedenih in od žgčega sonca očrnelih mož. Izrekli so se. Poveljnik pa je povedal: »Samo mi smo se vrnili v domovino, vsi drugi so mrtvi.« In vsi trdnost so krenili proti katedrali, da se zahvalijo Bogu, ki jim je čuval življenja.

Od 237 mornarjev na petih ladjah, ki so pred tremi leti odpluli, se je vrnilo le 18 mož na »Zmagie«.

»Zmagie« z raztrganimi jadri, poškodovanimi stenami in gniliimi robovi ni prinesla niti zakladov zlata niti vreče biserov. Toda mimo Bornea, Molukov, Jave, rta Dobre nade in Zelenega rta je preplula več kot 14.460 milj preko Oceana, naredila je največjo čžno pot.

Jadranci iz Zahodne Evrope v Ameriki in Aziji.

1.

Zaman so dozdaj iskali pisane sledove o križarjenjih pod francosko in angleško zastavo. A vendar so mornarji iz Saint-Pol-de-Léona²⁰ in prav tako Normandi že pred Alvarezom Cabralom trgovali z Brazilijo. Ker pa je papež razdelil bogastva sveta na dve španski polovici, so Francozi zahtevali zase katero koli zemljo in s tem tvegali izobčenje.

Neki benečanski spis je razkril potovanje Jeana Denysa na Novo Zemljo v l. 1506, in pa potovanje Thomasa Auberta v Ameriko leta

1508. Vemo tudi, da so ljudje iz Brehata²¹ in Paimpola²² od leta 1454 in celo prej plačevali desetino za ribjo lov na obalah Britanije, Nove zemlje in Islanda.

Toda ta lov je v primeri z uspehi, ki sta jih dosegla Španija in Portugalska, kaj nevažna stvar... V Franciji so se nad krivičnim monopolom sicer zgrajali. Lep zgled borbe proti temu monopolu je pokazal razkošni brodolastnik iz Dieppa, Jean Augo. Njegovemu zgledu je pozneje sledil Franc I.

Augo ni hotel priznati špansko-portugalskih predprav. Na njihove ladje je streljal s topovi in se z njimi celo spopadel, če ni šlo drugače. Svojim »gusarjem« je zapovedal napadati ladje Ivana III. in Karla V. Jean Fleuri se je blizu rta sv. Vincenca postal bogastev guatimozinskega²³ dvorca, ki so jih Cortezove ladje peljale v Španijo. L. 1527 so tri ladje odplule iz Dieppa, dosegle Madagaskar in celo Indijo. Dve leti pozneje sta iz Dieppa odplula brata Parmentier na ladjah »Maziljenje« in »Misek« in dosegla Sumatro preko Aseensiona, Madagaskarja, Lujana in Maldivov. Leta 1531 so neke druge ladje priplule celo na Kitajsko. Pred brodolastnikom Augojem je trepetala Portugalska...

Končno se je zganil tudi kralj Franc I., kmalu potem si je pridobila Francija kolonijo — Novo Francijo.

L. 1524 je kapitan Verrazzano preplul Atlantik in preiskal vzhodno obalo severne Amerike od Floride pa do rta Breton.

12. marca 1534 je Franc I. pismeno naročil mornariškemu blagajniku, naj izplača šest tisoč liver poveljniku neke ekspedicije, ki bo odplula na otoke in v dežele, kjer se dobe velike množine zlata in razen tega — toda to je tajnost, kajti povsod lazijo ljubosumneži in vohuni Portugalske — bo treba pluti še onstran Nove zemlje in onstran Franciscane, do katere je priplul Verrazzano.

²¹ Brehat — otok ob Bretagni.

²² Paimpol — pristanišče ob Rokavskem prelivu.

²³ Guatimozin — zadnji indijanski vladar v Mehiki.

Šest tisoč liver so dali Malninu Jacquesu Cartieru.²⁴ Bil je to dober mornar, gladko je govoril in pisal portugalski jezik, odkoder so prišli edini natančni morski zemljevidi. S 60 tovariši-prostovoljci se je vkrcal na dve dobri ladji in 20. aprila odplul.

Napredoval je zelo hitro. Dvajset dni — petkrat toliko, kolikor potrebuje današnji hitri pomorski parnik — mu je zadostovalo, da je preplul Atlantik in dosegel rt Race, ki je vzhodna točka Nove zemlje.

Toda pustolovščina se je prav za prav šele pričela. Jacques Cartier ni priplul loviti rib v te vode, ampak otoke in kraljestva, toda plul je previdno, kakor je v neznani deželi tudi treba. Dosegel je zaliv Gradov, ki je bil res poln velikih ledenih gradov. Ta zaliv se čudovito zajeda v celino, a se končno odpira proti morskemu ožini Lepega otoka, ki vodi v neznane dežele.

Malnini so zato zapluli proti jugu, proti milejšemu morju in boljšim klimatskim razmeram. Kmalu so dosegli Magdalensko otočje. »En sam oral teh otokov je vreden več«, je rekel Cartier, »kot vsa Nova zemlja.« Ta dežela, kjer nosi veter, kadar piha z obale na morje, vonjave ribezla, malin in rož. Lepota tega kraja je spominjala normandske in bretonske mornarje na poletja v njihovih domačih deželah. Poletje traja tam leto in dan. Zlasti pa je lep tisti južni zaliv, ki se imenuje Topli zaliv.

Tam so jih vse radostno sprejeli. Polni naloženi s sadjem in divjačino so odrinili od obale. Može n žene so splezali na ladje in pozdravljali ladje kakor brate.

Cartier je tedaj moral izvršiti svoje poslanstvo. 24. julija 1534 je na bregu zaliva Gaspé, prvi točki severnoameriške celine, Jacques Cartier postavil veliki leseni križ, visok trideset čevljev. Na njem je bil francoski grb in napis: »Naj živi francoski kralj!«

²⁴ Malnin Jacques Cartier je bil namreč iz mesta Saint Malo v Franciji.